

De Stellingen.

Hier volgen thans de stellingen, waarvan we een vorig maal plaatsing toezien.

Het zijn stellingen, ontworpen door een Commissie uit Deputaten van het Synodaal Convent en Docenten der Theologische School te Kampen.

Ze strekken, om de lijn die de grens tusschen Separatisme en Catholiciteit aangeeft, zoo dicht het kon, nabij te komen, en gingen daartoe uit van het algemeen erkende feit, dat men beiderzijds niet herdoopte, zoodra veruolde bestond, dat de toegedijde Doop bediend was in den naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes.

Nu spreekt het wel vanzelf, dat niet elk der vijftien heeren, die aan deze besprekingen deelnamen, in elk woord en elke uitdrukking juist terugvond wat hij dacht; en dat er elk der samenredenden nog zijn dubia had, de één meer de andere minde. En eveneens wat men wel, dat in deze stellingen lang niet geheel de leer van de Kerk of van den Doop wordt afgehandeld.

Maar ook zoo zijn deze stellingen toch een historisch document geworden, dat de gemeente Christi kennen mag en moet.

Ze luiden aldus:

ART. 1.
Verstaan van Gods Woord:

De Godt der lijdzaamheid ende der vertroosting geve u dat gij eengezint zijt onder malkanderen na Christus Jesum. Opdat gij eendrachtelijk met eenen monde meugt verherliken den Godt ende Vader onzer Heeren Jesu Christi.

Daerom neemt malkanderen aan, gelijk ook Christus ons aangenomen heeft tot de heerlijkheid Gods.

Rom. 15:5, 6, 7.

ART. 2.
De Kerk van Christus is de saamvergadering van de verkorenen ten eeuwigen leven, 'tzij dezen reeds in de eeuwigheid ingingen, nu nog op aarde veruolde, of nog ongeboren zijn. Haar uitgangspunt ligt in den Raad des Welbehagens, haar aanvang in het Paradijs.

ART. 3.
De Kerk van Christus is geen bijeenroeping van los op zichzelf staande personen, maar vormt een organisch samenhangend Lichaam. Dit organisch Lichaam is niet door nieuwe schepping in de menscheit ingeschoven, maar door herschepping uit de menscheit ingeschoven. Het is een bijeenroeping van personen, maar door herschepping uit de menscheit ingeschoven. Het is een bijeenroeping van personen, maar door herschepping uit de menscheit ingeschoven.

ART. 4.
Er zijn niet twee Kerken, de één onzichtbaar en de andere zichtbaar; maar er is slechts één Kerk, die wel naar haar geestelijke zijde onzichtbaar is, maar niettemin bestemd werd, om ook in de zichtbare op te treden. Tengevolge van onderscheidene oorzaken kan nu de Kerk schijnen te wezen, waar zij toch niet is, of ook aanwezig zijn, zonder te worden waargenomen.

ART. 5.
Omdat de Kerk zichtbaar is, zoodra ze zich vertoont, en dit laatste niet anders dan plaatselijk kan aanvangen, moet het uitgangspunt voor haar optreden in de wereld altijd plaatselijk zijn.

ART. 6.
De zichtbare zijde der Kerk kan in drieërlei zin bedoeld worden, al naar gelang men wil zeggen, dat zij zichtbaar werd enkel voor de geloovigen door het Sacrament; of ook voor de ongelovige wereld door haar Belijdenis, Bestuur en Bestitting; of eindelijk in de rechtsfeer van den Staat door haar erkend worden als bevoegd om in rechten op te treden.

Omdat niet de uitwendige opvatting, hetzij van de ongelovige wereld, hetzij van den Staat, maar alleen de instelling van Christus voor het optreden der Kerk ook in de zichtbare bestond, mogen de geloovigen het zichtbaar zijn der Kerk nooit afmeten naar de formele kenteekenen, die of de Staat of des publieke opinie gelijkt te stellen.

ART. 7.
Voor de geloovigen wordt de Kerk zichtbaar door een stoffelijk teeken, t.w. het Sacrament van den heiligen Doop, beginnende met den Doop der kinderen en voortgaande in den Doop van de kinderen der geloovigen. Wie tot den heiligen Doop komt, komt er als zijnde een lidmaat van Christus, om alomteer den Doop in de zichtbare Kerk te worden ingelijfd.

Nu kan zich zeer zeker als doop voordoen wat geen Doop is. Dan moet opnieuw het water gesprengd, nu als wezenlijk Doop. Zooverre tusschen als men den toebedienden Doop zelf erkent en dus niet opnieuw doopt, zooverre strekt zich voor den geloovige ook de zichtbare Kerk van Christus op aarde uit.

ART. 8.
Op den Kinderdoop, die tijdelijk wordt ontvangen, volgt als tweede »stoffelijk teeken» het Sacrament des heiligen Nachtsmaals, waarbij de geloovige zelf door belijdenis en dus uitdrukking optreedt.

Het niet eenparig zijn in deze belijdenis heeft den grooten kring der door den Doop zichtbare Kerk in onderscheidene kleinere kringen gebroken, wier onderscheidend kenmerk nu niet meer in den allen gemeenschappelijken Doop, maar in de voor elk hunner verschillende Belijdenis ligt.

In dien zin vormen de gezamenlijke Gereformeerde Kerken slechts een deel, dat het ook het betrekkelijk laatste deel, van de zichtbare Kerk van Christus op aarde.

ART. 9.
Tot het welzijn der zichtbare Kerk behooren de ambten, die in missionairen zin doelen op al wie mens is; krachtens hun natuur op heel de zichtbare Kerk zien; naar hun sfeer van bediening door den kring der eendrachtigheid belijdenis worden bepaald; en voor hun rechtstreeksche uitoefening gebonden zijn aan bepalingen van plaats en tijd.

ART. 10.
Eerst door het optreden onder de geloovigen van ambtsdragers en de saamvoeging van deze laatste in vergaderingen of colleges ontstaat het Bestuur van een Kerk, waarin te onderscheiden is tusschen de ambtsdragers als bestuurders, de kerkverordening, waaraan ze bevelen, en de onderlinge verbinding der aldus bestuurde Kerken.

ART. 11.

Hier te lande is de Kerk van Christus zichtbaar reeds opgetreden in de zevende eeuw; maar van meet af in onzuiveren vorm. Noch de Sacramenten, noch de bediening der ambten, noch het Bestuur, dat zich hier in de Kerken vormde, beantwoordde aan de ordonnantie Christi. Desniettemin heeft ook bij deze velerlei gebrekkigheid het Evangelie zijn kracht betoond, om de afgoden ten deele neer te werpen, en zijn er van lieverlede in alle plaatsen onzes lands Christelijke Kerken openbaar geworden.

ART. 12.

Tegen het einde der middeleeuwen was echter, onder Gods rechtvaardig oordeel, vooral tengevolge van den band onzer Kerken aan de Kerk van Rome, de velerlei verbarstering van het lichaam der Kerk dermate toegenomen, en het bestuur der kerken zoo verregaand misvormd, dat en de bediening der ambten en de belijdenis der geloovigen op ergerlijke wijze door dit bederf waren aangetast.

Tot stuiting van dit kwaad is toen door zulke ambtsdragers en geloovigen, wier oog door Gods genade voor den ernst zijns Woords geopend werd, het bestaande lichaam der zichtbare Kerken gereformeerd, doordien zij niet het misvormde hiërarchische Bestuur braken; voorzoo veel noodig nieuwe ambtsdragers aanwezen; deelen van de ordonnantie Christi in betere Colleges saamvoegden; en aldus de zoo ontzettend gedeformeerde Kerken allengs weer in haar ware gestalte voor den dag brachten.

ART. 13.

Deze Reformatie is niet geweest een persoonlijke opwekking, noch een réveil in enkele kringen, maar was in naam en waarheid Kerkheroeping. Het lichaam zelf der bestaande zichtbare Kerk werd van het valsche kerkbestuur losgemaakt en ontving weer Besturen naar den eisch van Gods Woord.

Dit is echter niet in één dag geschied. In 1520 begonnen, was dit geestelijk proces in 1600 nog op verre na niet tot stand gekomen. De oorzaak der langzaamheid van dit proces lag in allerlei uitwendige omstandigheden, waardoor de eisch tot reformatie niet even snel en krachtig tot de conscientie van alle personen, die tot handelen groepen waren, doordrong.

ART. 14.

Onze vaders hebben alzoo niet een nieuwe, kleinere Kerk naar de bestaande opgericht, maar de bestaande Kerken gereformeerd; bijwende zij daarbij een der kerken hunner vaders, waarin ze gedoopt en opgetogen waren, en hebbende niets gedaan dan diezelfde, aloude, zichtbare Kerken van allerlei misbruik te zuiveren.

ART. 15.

Zoolang deze kloof, dappere en toch zoo ootmoedige geest in onze vaders stand hield, hebben de ambtsdragers ook destijds alle gedoopten in de plaats hunner woning beschouwd, als door dien Doop in de zichtbare Kerk ingelijfd en alzoo aan hun ambtelijke zorge toevertrouwd.

ART. 16.

Hun overtuiging, dat zij geen nieuwe Kerk stichtten, noch van Kerk wisselden, maar de bestaande gereformeerden, blijkt o.m. daaruit: 1º, dat zij zich stelden tegen de Wederdoopers, die den door pastoren bedienden Doop niet erkenden; en 2º, dat zij de Roomsche ambtsdragers, zoodra dezen hun ambt goed gingen bedien, niet als nieuwe ambtsdragers optraden hebben geordend, maar als reeds gerond in hun dienst hebben bestendigd.

ART. 17.

Toen echter het verworpen kerkbestuur zich ook in en tegenover deze Reformatie der Kerken bleef handhaven, en het onderstond, zich »Kerk» te noemen, hebben onze vaders, in tegenstelling met de nu weer zuiver opgetreden ware Kerken, deze hiërarchie met haar gezelschap als valsche kerktoestelling.

Overmits er echter tal van landen en streken waren, waar deze tegenstelling door allerlei omstandigheden niet voldoende kon doordringen tot de conscientie, hebben zij steeds en in de theorie en in de praktijk erkend: 1º, dat de Doop ook van deze en alle andere ambtsdragers in de Roomsche Kerk Doop was; en 2º, dat in plaatsen, waar de Kerk nog niet of nog niet doortastend genoeg tot Reformatie was gebracht, de ware zichtbare Kerk, hoe gebrekkig ook en »aan der wettige forme», nochtans onder de hiërarchie voortbestond.

ART. 18.

Na de wogening van het kruis, waaronder de Kerken ongeveer vijftig jaren gedrukt werden, is echter door wereldzin en hoogmoed de oorspronkelijke geest der Reformatie weer verslap; de verdere Reformatie gestaakt; en opnieuw deformatie in het Bestuur en in het lichaam der zichtbare Kerken ingeslopen.

Deze deformatie had tegen het eind der vorige eeuw, onder Gods rechtvaardig oordeel, zelfs zulk een hoogte bereikt, dat de belijdenis zelf was geworden en het presbyteriaal bestuur der Kerken nog slechts als een skelet overleefd rond, tot eindelijk in 1816 de toenmalige Koning, door onrechtmatig ingrijpen in de zaken der Kerken, deze besturen in hun wortel afsneed en er een geheel andere organisatie van collegiaal hiërarchische natuur op ontte, met bijhouding van de Formularien van eenigheid in niet meer dan naam.

ART. 19.

Juste deze daad en de daaruit voortvloeiende verderfende invloed op het lichaam onzer Kerken is echter, onder 't Heeren gunst, prikkel geworden tot het nogmaals opwaken van dezelfde aloude reformatie beweging, die ook nu geheel in het spoor der vroegere reformatie tredend, terstond na 1816 begon: in 1834 tot een eersten kloeken stap bekwaamd; sinds op allerlei wijze licht zocht; in 1886 een nieuwen uitweg vond; en hope biedt van nog steeds verder tot reformatie van het Lichaam onzer Kerken en tot herwinning van den door God gewilden toestand te zullen leiden.

ART. 20.

Deze nieuwe reformatie heeft met name en in 1834 en in 1886 zich geen ander wil ten doel gesteld, dan onze vaders in de zestiende eeuw kozen. Noch in 1834, noch in 1886 heeft men gepoogd een nieuwe Kerk naar het bestaande lichaam der Kerk te plaatsen, maar zich eeniglijk bejverd, om de bestaande Kerken van Christus, die van de zevende eeuw af tot nu toe onafgebroken in de zichtbare Kerken gezien waren, en in haar lichaam en in haar bestuur te reformeren.

Dit blijkt daaruit, dat noch de Kerken van 1834, noch die van 1886 1º, gedoopten her-

doopen, tenzij gezondigd ware tegen de Doopsformule; 2º, bedienaren des Woords, die onder de hiërarchie uitkwamen, niet opnieuw ordenen; en 3º, de leden die zich aanmelden, na verklaring hunner zijds, boeken, zonder hen op gelijken voet als de catechumenen te ondervragen.

ART. 21.

Terwijl echter in de zestiende eeuw de Overheid deser landen geëindigd is met deze reformatie te eeren, en haar publiekrechtelijk gesteund en gehandhaafd heeft, ondervond en ondervindt deze zelfde reformatie thans van de zijde der Overheid tegenwerking en bestrijding.

De Overheid heeft even in 1834 in 1886 aan de hiërarchische bestuurskerk, als ware zij de enig rechtzittende op de geestelijke en stoffelijke erfenis der vaders, de hand boven het hoofd gehouden; en diensvolgens aan het uit deze reformatie voortgekomen bestuur der kerken geen andere keus gelaten, dan om of zich in de sfeer van het staatsrecht als nieuw kerkgenootschap naast het genootschap van 1816 te plaatsen, met dien verstande, dat alleen dit laatste erfgenaam zou zijn; of wel haar eigen weg te gaan en voorsneden van erkenning in de rechtsafer van den Staat af te zien, teneinde hare aanspraak op de geestelijke en stoffelijke nalatenschap onzer vaders onverkort te handhaven.

ART. 22.

Jarenlang hebben toen de besturen der Kerken, die uit de reformatie beweging van 1834 waren voortgekomen, beslist dit laatste standpunt gekozen en er allerlei vervolging en smaad om verduurd. En eerst later, toen de praktische bezwaren toenamen en men geen anderen uitweg zag, hebben sedert 1859 vele der kerken gemeend, ofschoon onder laud protest, zich naar de burgerlijke wet te mogen laten erkennen. Op deze lijn bewogen zij zich voort, toen zij in 1869 als Christelijke Gereformeerde Kerk kennis van haar bestaan gaven aan de Regtering naar de Wet van 1853.

ART. 23.

De toen niet voorziene gevolgen van dezen stap konden niet helder in het licht treden, alvorens een tweede golfslag van dezelfde reformatie beweging uit den boezem der Kerken naar boven kwam. Dan toch zou juist deze stap, en deze alleen, aan de onverwilde ineenmelting van deze beide uitingen van principieel dezelfde reformatie beweging in den weg staan (gelijk in 1886 en 1887 dan ook daadwerkelijk gebleken is).

ART. 24.

Herstel ligt hier alleen in onvoorwaardelijken terugkeer naar de gedraglijn onzer vaders, die, als den Woorden Gods conform, in 1834 en in 1886 zich terstond aan de conscientie aanbeval, en bleef aanbevelen, zoolang het vuur der eerste opwaking macht behield. De Kerken, die of reeds in 1834 of later gereformeerd werden, hebben daarom de taak op te vatten, om de reformatie over heel het Lichaam van de Kerk onzer vaders uit te breiden, en moeten daartoe in de eerste plaats de armen der broederlijke eenigheid jegens elkander wijd openen, om ineen te smelten en dan met vereende kracht de reformatie van wat nog gedeformeerde bleef door te zetten, of het Gode bevelen mocht allengs heel het Lichaam van de Kerken naar vaders te redden.

ART. 25.

De Synodale hiërarchie, die zich met haar gezelschap, gesteund door de Overheid, nog als Bestuur in de Kerken onzer vaders tegenover deze reformatie handhaaft, en zich als zoodanig »Kerk» noemt, wordt daardoor allengs valsche Kerk, en het streven der reformatie was en moet steeds blijven, om alle deelen van het lichaam der zichtbare Kerk uit de omarming van deze valsche Kerk te redden.

ART. 26.

Naar gelang de besturen der opnieuw gereformeerde Kerken in zedelijke kracht toenemen, moeten zij hun ambtelijke bediening steeds verder over het lichaam der zichtbare Kerken, vooral voorzover deze van gereformeerde belijdenis zijn, uitbreiden: met barmhertigheid de dwalenden zoeken terecht te brengen; en waar het ten slotte niet anders kan, de blijkaar afgestorven leden van het lichaam der Kerken afrijden door de tucht.

ART. 27.

Er is alzoo geen sprake van, dat de Doleerenden in de Gescheidenen of de Gescheidenen in de Doleerenden moeten opgaan, maar beiden, Gescheidenen en Doleerenden, en wie er voorts reformatisch optreden, moeten saam weer opzoeken de oude reformatische paden, waarin onze vaders door den Geest des Heeren geleid zijn.

ART. 28.

Het lichaam der zichtbare Kerken, waarover de opnieuw gereformeerde besturen te waken hebben, breidt zich in drie kringen voor hen uit. In zeker opzicht hebben zij een ambtelijke roeping ten opzichte van allen, die ze, door ze c.q. niet te herdoopen, als gedoopt erkennen. In enger kring hebben zij ambtelijke roeping ten opzichte van allen, die één met hen zijn in de belijdenis onzer vaders. En eindelijk in den engsten en striktsten zin richt zich hun ambtelijke roeping tot die geloovigen, die, met hun zaad, nu reeds williglijk hun herderlijken dienst zoeken.

ART. 29.

Overmits het voortbestaan van twee bestuursreeksen naast elkander verdeeldheid in steef van liefde kweekt, en meer dan iets anders aan de doorwerking der reformatie in den weg staat, moet het zoo spoedig mogelijk tot wegneming van dezen misstand komen.

ART. 30.

In dézelfde geestelijke politie naar de ordonnantie Christi vereenigd, moeten de Kerken er naar streven, om de geschillen, welke tusschen de beide groepen nog bestaan over den naam, de erkenning in den Staat en de verzekering der kerkelijke goederen, zóó op te lossen, dat zij noch eenzijdig de aanspraken en rechten laten vallen, welke zij als de hier te lande sinds eeuwen bestaande Kerken van Christus hebben te handhaven, noch ook anderszins haar geestelijk karakter enigszins misskennen of verloochenen.

ART. 31.

De praktische maatregelen, die voor deze ineenmelting van de twee bestuursreeksen in dezelfde Kerken noodig zullen blijken, moeten beraamd en uitgevoerd door de beiderzijdsche Synoden. Doch niet dan nadat door beide Synoden voor het aangezicht des Heeren zal zijn uitgesproken, dat om Godwil de tegenwoordige verhouding niet mag bestendigd; en dat (alhoewel van kerkverordening eisch in Gods Woord; uit ons beginsel voortvloeiend) krachtens onze belijdenis niet mag uitblijven; en voorzoo-

ver menschenoordeel gissen kan, een der aangegeven middelen is, om de reformatie in heel het lichaam der Kerk door te zetten, ons vaderland voor geestelijke verachtering te behoeden, en ons op lagere, middelbare en hogere scholen een opvoeding in den naam des Heeren te verzekeren, gelijk die aan het gedoopte zaad der Kerken in alle standen der maatschappij toekomt.

KUYPER.

Uit de Pers.

Belangrijk is wat Dr. Gispens ditmaal in De Basijn over de Doleantie in verband met Groen van Prinsterer zegt. Hij ook erkent volmondig, dat de lijn der Doleantie en die van Groen van Prinsterer één is.

Hoor slechts:

Groen's theorie van: »Het Recht der Hervormde Gemeenschap» in verband met zijne kritiek op de Af-schaffing, is van onberekenbare invloed geweest op den gang en de ontwikkeling der kerkelijke zaken hier te lande. En indien iemand Dr. Kuyper noemt den vader der doleantie kerken, dan veroorloof ik mij wel den genooten om Groen van Prinsterer den grootvader te noemen. Dr. Kuyper kan, als geleerde, als volkeleider, als Christen, met alle recht zijn kerkelijken en politieken tegenstanders, die zeggen zich aan Groen te houden, toeroepen: Meent niet dat ik u verlaag; die u verlaagt is Groen van Prinsterer, op wien gij u beroept!

Maanen, die in staat waren de ideeën van Groen tot in den grond te vaten, zooda als wijlen Prof. Chantepie hebben voor jaren reeds gevoeld en voorzien, dat het, werke der theorie van Groen onder het volk door, tot een botsing moest komen, dat scheuring onvermijdelijk was. Het gezegde van Chantepie tot Dr. Kuyper: »Wij hadden de partij van Groen er bijna onder en gij brangte ze weer boven op», bewijst in dit opzicht meer dan alle lange redeneringen.

Wat mij, in weerwil van ons verschil in het kerkelijke, altijd genoot heeft de kandidaten der antirevolutionaire partij gewetenshalve te stemmen, was de overtuiging, dat deze maanen aan dezelfde zijde van Christus staan, waar ik hoop te staan en waar de afgescheidenen staan. En ik zie niet in, dat daarin door de afgescheidenen verandering is gekomen. Ik beschouw de hoofden der doleantie kerken als schouwde wetenschappers en principieel besprekers niet van het confessioneel, maar van het kerkrechtelijke, van het konstitutioneel en staatsrechtelijke standpunt der afgescheidenen of Christelijke Gereformeerde kerk, van het kerkgenootschap dat, sedert 1869, onder dien naam in de sfeer van het Staatsrecht wettelijk bestaat. Zij volgen de lijnen, door Groen van Prinsterer getrokken, en zijn sterk in de redevoering door de studie der oude theologen en kerkrechtsoftheologen. Zij hebben even voor velen bekoorlijke wereld van ideeën geschapen, die niet in de werkelijkheid, niet naar buiten, niet buiten de gedachte bestaat. Eene rechtsbespiegeling of rechtsbeschouwing (hoe zal ik het noemen?) die, in het beschreven recht van den tegenwoordigen tijd niet onschreeuwend is, en waarop geen kerkbestuur der Hervormden, geen burgerlijk rechtbank of Hooge Regtering rechtspraak kan doen.

En alnu tot het statuut van 1869 komende, zegt hij zeer juist:

Al het geroep over het statuut van 1869 heeft dan ook, naar mijn oordeel, zeer weinig te berekenen. Indien wij aannemen dat dit statuut slecht gesteld is, dat er onjuiste uitdrukkingen gevaarlijke bepalingen in voorkomen, dat is dat alles met een halven dag werken te verhelpen. Maar dat is de zaak niet. Het is niet bloot dit statuut, dat de doleerenden verwerpen, maar het statuut. Het is 't kerkgenootschappelijk bestaan als Christelijke Gereformeerde kerk, het nieuwe kerkgenootschap, dat, naar de bedoeling der Ned. Herv. kerk is opgericht en door de regtering als een kerkgenootschap erkend en onder het gemeene, thans geldende recht als kerkgenootschap geplaatst is. Het is wat men, in vroeger jaren, het vrijheid vragen noemde. Het is, in den diepsten grond, de daad der Urmische gemeente, die zich op 15 October 1814, met daad en woord, formeel heeft afgescheiden, niet van de synodale organisatie, of van de hiërarchie, maar met zonde en duidelijke woorden, van de Nederlandsche Hervormde kerk, d.i. van het zedelijk lichaam dat onder dien naam bestaat.

En zoo hebben de zaken, tusschen de partij van Groen van Prinsterer en ons, afgescheidenen, sinds eene halve eeuw gestaan. De doleantie heeft daarin geen wezenlijke verandering gebracht. Waarom zullen wij ons nu, voor het Staatkundig leven, onthouden, of medegaan niet hen die onzer Heere Jesu Christus als Koning der eeuwen en Zaligmaker verloochenen, en de belijden van 't Heeren naam in hunne diepste en teedere belangen lief bestrijden en hardnekkig tegenstaan?

Dit is volkomen juist. Naar ons inzien, is elk statuut, waarbij de Gereformeerde kerk zich als nieuw, nu pas optredend kerkgenootschap erkennen laat, t.w. een ander genootschap bij dezelfde Overheid erkend blijft als de historische voortzetting van de kerk der vaders, een prijsgeven van iets dat we niet prijsgeven mogen. Wel profetieel, maar niet goed. Men zal elkander hierin dus te dragen hebben, en o.i. is juist daarom de voorslag zoo uitnemend: Behoud gij dan plaatselijk uw statuut, laat ons het zonder doen, en houden we onze meerdere vergaderingen saam.

Curieusheids halve voegen we er nog dit als prognose van de toekomst aan toe:

Of echter zulk een scheiding van het kerkelijke en politieke in den grond niet eene loutere inbedding is, vraagt ge wellicht. Niet geheel, zou ik antwoorden. Als het werkelijke leren zoo logisch was als het papier geluid is, dat zeker ja. Doch op deze wereld heeft niet de zuivere rede, en haar hofman, de logica, heft dwijls bitter weinig te zeggen. Als het er om aankomt moet ieder maar zien hoe hij er komt, en dat is juist de staatsmanskunst of de staatsmans kunst van den Staat. »Principien reitert» is eene mooie zaak voor de student en het bureau van een hoofdredacteur van een dagblad, maar in het werkelijke leven, met op zichwaardigheid te rijden niet veel verder. Wat uit deze kring tevoorschijn kan komen is hoogstens een coalitie ministerie, een ministe-rie, dat uit verschillende partijen is samengesteld en dat op sommige punten één is. Stel, dat in zulk een ministerie Mr. A. F. de Savornin Lohman Minister van Justitie is. Neem aan, dat hij God alle dingen en bij den Minister van Justitie vele dingen mogelijk zijn. Is het dan nog denkbaar, dat een man als de heer Lohman de dwarsheid zal begaan, om nog met den onkeuzigen galarok aan voor het parlement te komen met een wet tot doeling van de goederen der Hervormde kerk, of intrekking der Kon. beal. van 1816 en '52, of met een voorstel tot schrapping van art. 168 van de Grondwet? Zulk een ministerie maakte zichzelve terstond af. Alle Roemen, een goed deel der antirevolutionairen, alle liberalen leden, alle een ministerie da-lijk uitnemen. Neen, er het voor het Staat uitbreid- teld zelfs in de handen der antirevolutionairen is, zal, denk ik, de Zuidzee wel drooggevoerd zijn.

In ieder geval moet er wat voor het geloof en het gebed overblijven, en moeten we thans doen wat we, in goeder conscientie, gelooven voor God verplicht te zijn.

Deze prognose laten we voor wat ze is. Maar wat we niet verzuigen mogen is den weldadigen indruk dien het veel vriendelijker schrijven van Dr. Gispens den laatste tijd in onzen kring uitoefende.

We zeggen hem hier hartelijk dank voor. Er is zooveel spanning door weggenomen, en zooveel goeds door bereid door de dingen die komende zijn.

Door geteld in den lande te blijven staan, versnaken de Calvisten noodloos hun kracht.

KUYPER.

Officiële Berichten uit de Ned. Geref. Kerken.

Aan de kerkeraden der Nederl. Geref. kerken (doleerende) bericht de kerkeraad der Nederl. Geref. kerk (doleerende) te Broek op Langendijk, dat hij op 24 Februari 1888, in tegenwoordigheid van Ds. P. van Son v.d.m. te Amsterdam, consulent, kerkeradsvergadering gehouden heeft; voor zijn geheele kerk den hand, die haar totnuoe aan de synodale organisatie van 1816 vasthechte, verbrak; en eindelijk, dat hij tot de kerkordening van 1619 terugkeerde; waarover de Heere zijn zegen gebiede.

De kerkeraad voornamde, P. BOUWENS, Ouderling, Jb. WAGENAAR, Ouderling, Jb. BALDER, Diaken.

Buitenland.

Frankrijk. Een ethische geloofs-leer.

Bij den uitgever van Protestantische werken, Fischbacher, zal weldra een nieuw boek van de hand van César Malan verschijnen, onder den titel van: »De God der conscientie» geopenbaard in de Heilige Schrift. Handboek voor goddiensdonderwijs.

Dit boek trekt niet alleen de aandacht om den naam des schrijvers, die ons aan de beste dagen van het réveil herinnert, maar ook omdat er, helaas, uit blijkt, hoe de ethische denkbeelden ook onder Frankrijks Gereformeerden steeds meer de overhand krijgen.

Een César Malan, ten onzent als leeraar en dichter van stichtelijke liederen bekend, werd in 1820, omdat hij te Geneve voor de Gereformeerde leer streefde, als predikant afgezet, terwijl de regtering de ongelooftspredikers handhaafde. Uit de beweging, die door het optreden der predikanten Emuphaas en Malan den eersten stoep ontving, werd de Vrije Zwitsersche kerk geboren, onder den naam van »Société Evangélique».

César Malan's naamgenoot en waarschijnlijk ook zijn afstammeling, heeft evenwel de lijn, door deren getrokken, niet voortgezet.

In het prospectus voor zijn handboek lezen wij het volgende: »Het handboek voor goddiensdonderwijs, dat wij aan het publiek aanbieden, verschildt hierin van alle andere handboeken van hetzelfde genre, dat men als uitgangspunt en als eerste autoriteit het feit der conscientie genomen heeft.»

»Na eerst te hebben aangehouden, dat de waarheid van het bestaan van God bewezen wordt door het feit, dat de conscientie het absoluut gezag van den plicht eert, en vervolgens, dat de werkelijkheid van de zonde eveneens voortvloeit uit de conscientie (of een mede-weten), dat er een eigen wil is, die zich tegen het gezag van den plicht stelt, besluit de schrijver uit deze ervaring, die elk mensch opdoet, tot de noodzakelijkheid van het heil, maar van zulk een heil, zooda het alleen door den Bijbel aangeboden wordt, meer in het bijzonder door het Evangelie.

Het boek is geschreven in den vorm van vragen en antwoorden, omdat het voor catechisanten bestemd is; schoon het in de eerste plaats dienen moet voor den onderwijzer, kan men de lezing aan de leerlingen zelf aanbevelen.

Wat de methode betreft, heeft de schrijver, de historische ontwikkeling volgende, zich tot taak gesteld, minder om de overgeleverde leer te rechtvaardigen dan wel om de geschiedenis des heils duidelijk uiteen te zetten.»

In plaats, dat nu in de Fransche Protestantische pers een kreet opgaat om op te komen tegen een dergelijke poging tot ondermijning van de grondslagen der Gereformeerde leer, neemt men de zaak recht kalm op. De Eglise libre zegt ervan: »Men ziet, dat het boek van den heer César Malan de reeds gebaande wegen verlaat; wij kunnen er dit alleen van zeggen, na een vluchtigen blik geslagen te hebben op »de goede bladzijden».

Ons dunkt, dat het een droevig teken is, wanneer een godgeleerde onderneemt den vasten grondslag van Gods Woord te verlaten en daarvoor in de plaats te nemen, de door de zonde verduisterde conscientie! Wij meenen, dat er wel een alarmkreet mag opgaan, wanneer iemand, die den naam van César Malan draagt, tot uitgangspunt van een geloofsleer niet God, gelijk de Gereformeerde vaderen deden en gelijk allen doen, die in hunne paden wandelen, maar de kleine overblijfselen van het heil. Gods gesteld heeft, die den zondaren geen zaligmakende kennis schenken, maar hem enkel alle onschuld benemen». Kennel ik men in Frankrijk blind voor deze afwijking. Men denkt nog steeds tegen het ongelooft te strijden, doch vermoedt niet, dat men den ydij op het terrein, dat men reeds veroverd waant, toelant de grootste verwoestingen aan te richten.

Dat 't Heeren Geest onder »het overblijfsel», hetwelk nog trots alle afzwering op verkeerde paden in Frankrijk te vinden is, verootmoediging gawe! Daaruit alleen kan een terugkeer tot Gods Heilig Woord geboren worden.

— Eene vertaling van een deel des Nieuwen Testaments op den »Index».

Onzen lezers zal het bekend zijn, dat de Roomsche kerk er een »Index» of aanwijzer op na houdt, waarop de boeken vermeld staan, die het den Roomschen verboden is om te lezen. Het spreekt wel vanzelf, dat dit plaatsen op den Index in dezen tijd veel van zijn betekenis voor de Roomschen verloren heeft, nu er zulk een ontzettende hoeveelheid boeken, tijdschriften, nieuwsbladen enz. in de onderscheiden landen verschijnt, dat het een onbegonnen werk is, ook voor de uitgebreide congregatie van den Index, om alle werken te onderzoeken. Er was een tijd, dat sommige uitgever, om voor hunne boeken een goed dobat te verkrijgen, het zoo openbaar mogelijk maakten, dat zij op den Index waren geplaatst. Doch dit ziet men nu niet meer gebeuren.

Toch heeft de congregatie voor den Index onlangs een daad gepleegd, die wel in de Christelijke wereld opzien zal verwekken of alrede verwet heeft. Deze vereeniging heeft het tuch bestaan om eene vertaling van de vier Evangelien in de Fransche taal op de lijst van de verboden boeken te plaatsen.

Wanneer nu de vertaling uit Protestantischen hoek ware voortgekomen, dan ware dit te verklaren. Doch zij is bewerkt door een goden zoon der Roomsche kerk, den heer Henri Lasserre, die voor zijn arbeid zich niet van den